

سوریزه

Measles

ئاماده کردنی : برایم محیدین عارف

مروفتیکی ساغ ده گويزریتته وه .

۱ - به هوی دهر دراوه کانی بوریه کانی هه ناسه له کاتی پزمیزو کوکینی نه خوش به سه ریه کیکی تر دا .

۲ - به هوی لی که وتنی راسته وخو وهك ماچ کردن .

۳ - به کارهینانی دهسته سپری پیس (هه لگری فایروسه که) .

۴ - مانه وه له ژووری تاییه تی سوریزه له نه خوشخانه کاندای .

نیشانه کانی :

سوریزه به م سئ قوناغه دا تیپه ر ده کات .

قوناغی به که م :

به چوونه ژووره وهی فایروسه که بو له شی مروفت تا دهر که وتنی

نیشانه کانی ده ووتریت (سوری کرکه وتن) . ئەم سورپهش

(۱۰ - ۱۲) پوژ ده خایه نیت ، له زور که سدا (۶) پوژ

ده خایه نیت .

له م قوناغه دا هیچ نیشانه یه کی دیاری نه خوشیه که

په چاو ناکریت ، که پزیشک بتوانیت نه خوشیه که ی ته واو بی

دهست نیشان بکات ، جگه له چن نیشانه یه کی سه ره تایی ، که

یاریده ی ته واوی دهست نیشان کردن نادهن .

وهك :

* تا : پله ی که رمای له شی نه خوشیه که به رزده بیته وهو تا دای

ده گریت .

* چاو سورپوون و ئاوکردنی چاو : چاوی منداله که سور

ده بیته و ئاوده کات ، منداله که چه ز به تیشکی هه تاوورپووناکي

ناکات ، گهر منداله که به روئشنایی بکه ویت چاوی داده خات .

* دهنگ گوړان و کوکه : دایک یان هه ر که سیکي تر ههست

ده کات دهنگی منداله که گوړاوه و گرپووه ، جار جار ههش ووشکه

کوکه یه ک ده یگریت .

باری تندرستی گشتی نه خوشیه که له م قوناغه دا

ناسایی نه یه و چاوه پروانی نه خوشیه کی قوورسی لی ده گریت .

قوناغی دووهم :

نیشانه کانی دواي سوری کرکه وتن به ته واوی

ده رده که ون ، وهك : کوکه ، هه لامهت ، پزمین ، خه وزپان و

که م خوی ، که م بوونه وهی ئاره زووی خواردن ، تایه کی

قوورس که رهنگه هه ندیک جار بیته هوی لووت پزان . ئەم

نه خوشیه کی فایروسی درمی یه ، به هوی فایروسی

(Measles) وه بلاوده بیته وه ، به شیوه یه کی گشتی له منداله

بلاوه له دواي ته مهنی شهش مانگیه وه تووش ده بن . زور به

ده گهن مندال له م نه خوشیه دهر باز ده بیت ، کاتیگ ته مهنی له

شهش مانگ پترو به ره و ژووره . به لام زور که م پیش شهش

مانگی پرووده دات و ناویزه .

هوی تووش نه بوونی کوړپه به م نه خوشیه ، کاتیگ که

ته مهنی له شهش مانگ که متره ، ده گه ریته وه بو ئه و

به رگری یه کی که له دایکه وه گويزراوه ته وه بو کوړپه ، به هوی

خوینه وه ، چونکه نه وهی یه ک جار تووش نه خوشیه که بوو بیت

(وهك دایک) به رگری یه کی چاکی لی چنگ که وتووه .

سوریزه وهك نه خوشیه کی قورس و ترسناک ناسراوه ، له

کوندا به هوی کوشنده یی نه خوشیه که ورا دهی ترسانی خه لکی

له نه خوشیه که ، به « مباره که که » (۱) ناوبراوه .

وه به ته نینه وهی نه خوشیه که ، مردن و ناشتن هاتوته ئاراوه ،

هه ربویهش ووتراوه « سوریزه ، بینیزه » (۲) .

چوونیتی بلاو بوونه وهو ته نینه وهی نه خوشیه که :

فایروسه که به م ریگایانه ی خواره وه بلاو ده بیته وهو بو له شی

نیشانانه له زور مندالدا به توندو تیژی دهردهکه ون ، دهبه هوی نارام نه گرتن و نارپه حهت بوونی منداله که به تایبه تی پیش دهرکه وتنی (سوره پهله ی پیست) « Skin Rash » .
 نه م قوناغه چن روژیک ده خایه نیت ، له روژی سی په میندا نیشانه یه کی هره گرنگی سوریزه دهردهکه ویت ، که یارمه تیه کی ته وای ده ست نیشان کرد ددات و له زور نه خوشی که ی جیا ده کاته وه ، نه م نیشانه یه ش دهرکه وتنی پنتکی (کوپلیک) « Koplik » .

نه م پنتکانه سپین و دهریان سوره ، له سر روپووشی ناوه وه ی دهم و گوپ دهردهکه ون .

نه م پنتکانه له ماوه ی چن روژیکدا نامینن و سوره پهله ی پیست دهردهکه ون ، له م کاتانه دا فایروسه که له خوینی نه خوشه که دایه و بو ماوه ی (۲۴ - ۲۸) کاژیر تا دوی دهرکه وتنی پهله کان له سوپی خوینی نه خوشه که دا ده مینیته وه . سوره پهله ی پیست یه که مین جار له سر پیستی پشت یان ته نیشته گوی وه دهردهکه ون ، پاشان له سر دهمو چارو ده ست و سنگ ، له ماوه ی چن کاژیریکدا تیکرای به شه کانی تری له شی نه خوشه که ده گریته وه که به په نجه کانی بی کوتایی دیت .

دوی (۲-۳) روژ پهله کان به ره و نه مان و له ناو چوون ده چن ، له سره تاوه پهله کانی به شه کانی سره وه ی له ش (ده موچاو) نامینن ، پاشان به ره به ره به شه کانی خواره وه ی له ش (بی په کان) ده چن ، پیست توپیکلیک له شوینی پهله کان هل ددات ، له هندی مندالی لاوازا پهله کان شوینه واریک به جی ده هیلن که (۶ - ۷) روژیک ده مینیته وه .

به نه مانی پهله کان (تاش نامینیت ، نه وه ی شایانی باس کردن بیت ، پهله ی که رمای له ش له گهله پهله کاندرا راسته وانه ده گونجیت ، واتا به ده ست بی کردنی نه مانی پهله کان پهله ی که رمای له شیشی نزم ده بیته وه ، دوی له ناو چوونی پهله کان تاکه پیشی نامینیت .

قوناغی سی په م :

له م قوناغه دا نه خوشه که یان به ره و چاک بوونه وه ده چیت ، یان تووشی چن ماکیک ده بیت که له نه نجامی

تووش بوون به نه خوشیه که په یدا ده بن و پی یان دهر و تریت (ماکی سوریزه) . گرنگترین ماکه کانیشی نه مانن :

۱ - هه وکردنی گوی ی ناوه وه .

۲ - سوتانه وه ی په ره ی میشک .

۳ - هه وکردنی سی په کان .

۴ - هه وکردنی میشک (که متر رووده دات) .

۵ - چاوشیسه .

ده ست نیشان کردن :

پیویسته سوریزه له چن نه خوشیه ک جیا بگریته وه وه ک

* سوریزه ی نه لمانی (Rubella) .

۱ - له سوریزه ی نه لمانی پنتکه کانی کوپلیک نین .

۲ - سوریزه ی نه لمانی ده بیته هوی هل ناوسانی لیمفه گلانده کانی پشت مل .

۳ - سوره پهله ی پیست له سوریزه ی نه لمانی دا ته نک دهردهکه ون و دوی دوو روژ نامینن .

* سوررته (Scarlet — Fever)

۱ - له سوره تاشدا پنتکه کانی کوپلیک نین .

۲ - سوره تاده بیته هوی (نالووکه وتن) به هوی هندی میکروباته وه .

* حساسیة الجلد من تناول بعض الادوية (طفح دواي) .

بریتی په له خوران و سور هه لکه رانی پیست و دهرکه وتنی چن پهله یه که له نه نجامی خواردنی هندی داوو دهرمانه وه په یدا ده بن .

۱ - لیره شدا پنتکه کانی کوپلیک نین .

۲ - چن نیشانه یه که له سوریزه دا هه ن لیره دا دهرناکه ون وه ک : کوکه . تایه کی قوورس ...

۳ - پهله کانی پیست لیره دا له دوی خواردنی چن دهرمانیکی دیاره وه دهردهکه ون وه ک بنسلین . سلفا ...

چاره سه رکردن :

بو چاره سه رکردنی نه خوشیه که پیویسته په پره وه نه م خالانه بکه ین .

۱ - چاودیری کردنی منداله که و ، حه سانه وه ی له ژووریکي پاک و خاویندا نه گه م ترسی نه خوشیه که ی لی بگریت ، وه

تاده توانریت نه هیلریت تیشکی هه تاوو پروناکی له ژووره که بدات ، چونکه منداله که له پوشنایی ده ترسیت .

۲ - گرنگی بایه خ دان به خواردنی منداله که ، به جوریک نه و خواردنانه ی بدریتی که زوو وه ناسان هه رس ده بن له که ده دا وه ک شیر ، چایی ، میوه ، بسکیت ، فیتامینات به تاییه تی فیتامین C .

۳ - به کارهینانی دهرمان به شیوه ی دلۆپ و مه له هم له کاتی چاو سووربوون و چاو ئیشه دا ، مه له مه که پیش نووستن بکریته چاو .

۴ - نه خوشه که له نه خوشخانه بخه وینریت ، (به تاییه تی به دهست پی کردنی قوناغی دووم) له ژیر چاودیری پزیشکی تاییه تیدا وه دهرمانی (بنسلین) بدریته منداله که تا تووش ما که کانی نه خوشیه که نه بیت .

خوپاراستن :

باشترین ریگا بو خوپاراستن وه دووربوون ، وه تووش نه بوون ، به م نه خوشیه ، تیکه ل نه بوونی منداله له که ل نه وانه ی تووشی نه خوشیه که بوون . وه نه هیشتنی چوونیان بو مالان و نه خوشخانه کان و نه شوینه گشتی یانه ی که فایروسی نه خوشیه که ی لی بلاوده بیته وه .

وه ده توانین منداله که دژ به نه خوشیه که بکوئین پیش نه وه ی تووش نه خوشیه که بووبیت . نه ویش به فاکسینی (M.M.R) که دژ به سووریزه و سووریزه ی نه لمانی و مله خری به ، که نیوسی سی به ریگی ژیر پیست له سه رشان ده دریت . به م کوتاندنه فایروسه که ده چیت له شی منداله که وه به جوریک که نیوه زیندوه .

نه م کوتاندنه بو نه و مندالانه یه که ته مه نیان له سالیک پتروه له (15) سال که متره .

هه ندی مندال چه ن نیشانه یه کیان دوا ی نه م کوتاندنه لی پرووده دات . ده توانین منداله که به دژه ته نی (گاماگلوبین) بکوئین دوا ی کوتاندنی فاکسینی سووریزه به ریگی ماسولکه (سمت) نه م ماده یه ده بیته هوی سووک کردنی نه خوشیه که ، نه گه ر پیش دهرکه وتنی به له کان بکوئیریت ، وه به رگری بو

ماوه یه ک ، نه گه ر (5) روژ دوا ی تووش بوونی نه خوشیه که بکوئیریت .

نه و به رگریه ی که مندال به هوی کوتاندنه وه وه ری ده گریته ، که متره له و به رگریه ی که به هوی تووش بوونی نه خوشیه که وه وه ری ده گری .

په راویز :

(۱)، (۲) له کومه لی کورده واری خوماندا ووتراوه کاتیک داوور دهرمانی پزیشکی که م بووه .

سه رچاوه کان :

۱ - امراض الاطفال/الدكتور مظفر عبدالوهاب السامرائي/الجزء الاول - الطبعة الثالثة - ۱۹۸۱ .

۲ - کوفاری (علوم) ژماره (۸) ی حوزه ییرانی ۱۹۷۸ .

سانی دووم/ د. محمود الحاج القاسم ل ۱۸ - ۱۹/بغداد .

۳ - روژنامه ی (الجمهوریة - ملحق طب وعلوم) ژماره ۵۷۱۸ سالی هه زده هم .
فه ره نگوک

درم : معدی .

نلویز : شانز .

سوپی کرکه وتن : دور الحضانه (فه ره نگی زانیاری ماموستا کمل جلال غریب به رگی دووم ۳۸۶) .

سووره په له ی پیست : الطفح الجلدی .

پنتک : بقع .

سوتانه وه ی په ره ی میشک : التهاب السحایا .

هه وکردنی سی یه کان : التهاب الراتین .

سووریزه ی نه لمانی : الحصبة الألمانية .

سورتا : حمی القرمزية (فه ره نگی زانیاری ۲۲۴) .

نلوه که وتن : التهاب اللوزتین

دلۆپ : قطرة .

فلکسین : اللقاح .

مله خری : النکاف .

مک : المضاعفات .

به رگری : المناعة .